

О РАДУ КОРПУСНИХ ПОЗАДИНСКИХ ЈЕДИНИЦА И УСТАНОВА

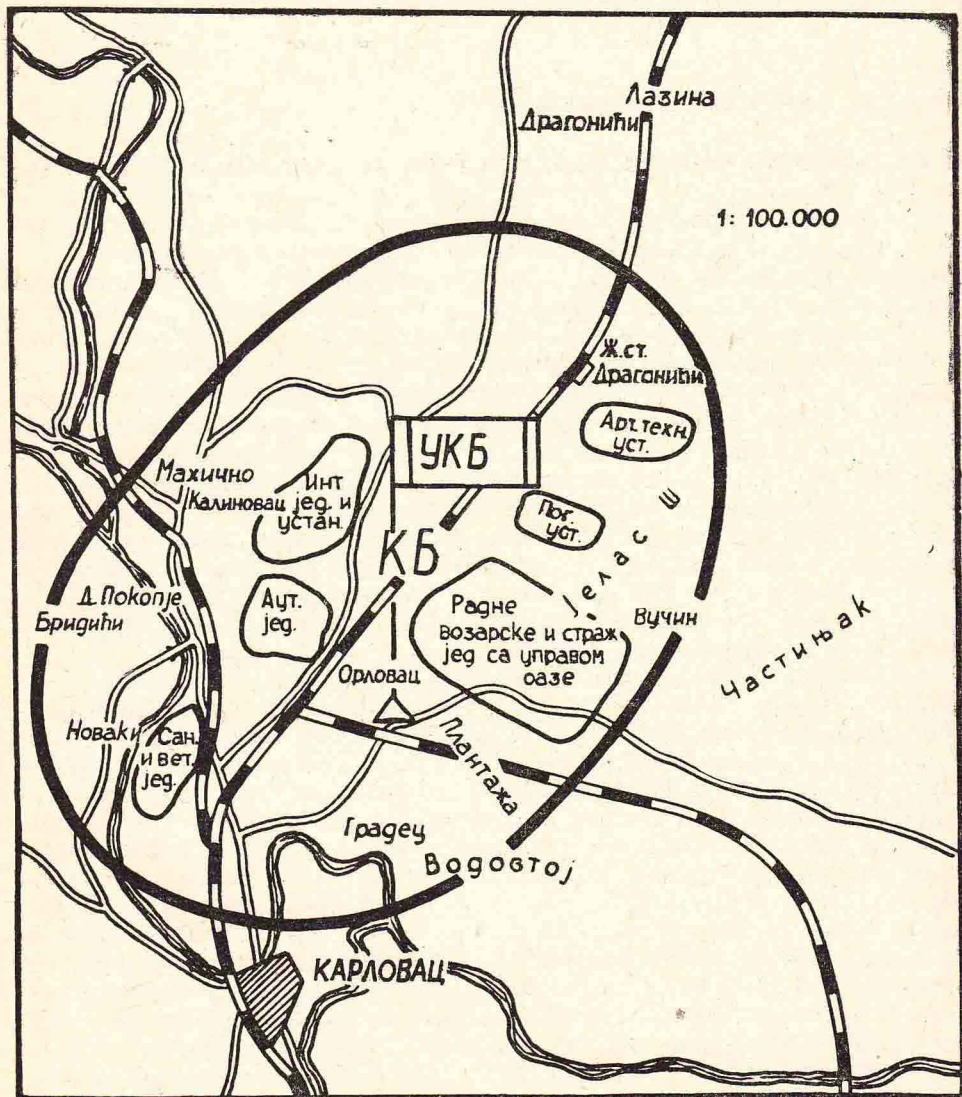
Маневар, одржан у јесен 1953 године, на коме су узеле учешће све јединице и установе позадине, имао је посебан значај за органе позадине. На њему су проверене могућности позадинских јединица и установа, уочене потешкоће на које су оне наилазиле у свом раду и стечена драгоцене искуства за даљи рад. Предманеварски, маневарски и послеманеварски период пружају, сваки за себе и сви заједно, много материјала за изучавање и дискусију.

Командант корпуса добио је задатак да изврши концентрациско превозење и марш до концентрациске просторије главнином у рејон Раков Поток — Керестинец (секција Самобор размере 1:100.000), а осталим снагама на простору Бјеловар — Моравче — Жерјавинец (секција Загреб), док је корпусна база (КБ) распоређена у рејону Карловац, а болничка база корпуса (ББК) у рејону Голгово — Клипча Село — Зденчина — Раков Поток, тј. исувише далеко (КБ 40—70 км, а ББК 20—60 км) од јединица које су требале да врше снабдевање и санитетско збрињавање (скица 1).

Распоред позадинских јединица и установа на концентрациској просторији, по мом мишљењу, треба вршити у непосредној близини главнине снага. Ако би се тако радило неоспорно је да би се све јединице и установе снабдевале свим средствима много лакше, брже, сигурније, тајније и са минималним напрезањем транспортних средстава и људства. Сам покрет јединица са концентрациске просторије у рејоне прикупљања не би утицао на организацију и рад позадинских јединица и установа, а снабдевање јединица и њихово збрињавање (како за време марша, тако и у рејону прикупљања) не би ниједног момента био доведен у питање. Поред тога, пошто ће концентрациска просторија позадинских јединица и установа најчешће остати и као просторија за размештај тих јединица и установа не би било потребно никакво премештање тако гломазних делова (као што је корпусна база), бар док корпус не постигне такав успех који би обезбедио њихово премештање што ближе линији фронта без опасности да буду уништени противнападом непријатеља.

Међутим, баш због превелике удаљености (од рејона концентрације јединица 40—70 км, а од рејона прикупљања и 90 км) корпусна база је морала вршити премештање у исто време када су и јединице корпуса извршиле покрет са концентрациске просторије у рејоне прикупљања како би се што је могуће више скратио пут до-

тура и евакуације. Премештање се морало извршити управо онда када је требало концентрисати сву пажњу и сва транспортна средства за потпуно и благовремено материјално-техничко обезбеђење

Скица 1. Рејон и размештај КБ

јединица корпуса за претстојећи противудар. Уствари, рејоне размештаја база на концентрациској просторији треба одређивати тако да до њих могу несметано саобраћати транспортна средства свих врста

и видова, да се могу што лакше организовати за одбрану, итд. А да би се избегло дејство непријатељске авијације треба избегавати њихов размештај (па и појединих делова база) у непосредној близини великих индустријских центара, важних објеката, комуникациских чворова, итд. У овом случају, требало је избећи рејон Карловца, као важан политички, индустријски и саобраћајни центар Хрватске. Ово тим пре што је авијација плавих баш у то време имала очиту надмоћност у ваздуху. Чак ни извлачење делова корпусне базе из Карловца у правцу Загреба није обезбеђивало ништа сигурнији рад њених јединица и установа.

При одређивању места база (дивизиских, корпусних или армијских) треба имати на уму да се непрекидан рад у њима, ма како се базе маскирале, не може потпуно прикрити. Многа возила, која одлазе и долазе у базу, стварају на путевима видљиве знакове (трагове), добро уочљиве за непријатељску авијацију. Зато и базе и њихове делове треба размештати даље чак и од важних комуникација, које ће и иначе бити примамљив циљ непријатељске извиђачке авијације.

У погледу распореда позадинских јединица и установа унутар корпусне базе (види скицу 1) постојала су и два прилично опречна мишљења, наиме, једно, да је размештај јединица и установа био прилично густ, нарочито распоред средстава унутар појединих јединица; друго, да је тај размештај нешто више развучен и да су неке установе исувише далеко (на пример, артиљериско складиште, око 4 км) од управе базе. Обе ове замерке су, по мом мишљењу, засноване на чисто теориским поставкама, не водећи рачуна о конкретној ситуацији коју су диктирали разни елементи (у првом реду земљиште, комуникације итд.). Истина је да материјална средства, распооређена у армиској, корпусној, а донекле и у дивизиској бази, треба да буду растресита, с обзиром на све већу засићеност фронта ваздухопловством и да томе треба тежити кадгод је то могуће. Међутим, по мом мишљењу, не би било правилно да се у тој тежњи оде у другу крајност и да се занемаре неки основни елементи при одабирању рејона па и самог места размештаја базе, као што је, на пример: природни створ земљишта и сл. Јер, ако нам земљиште омогућава извршење борбеног размештаја јединица и установа на мањем простору, онда је природно да такво земљиште с обзиром на лакше обезбеђење, одбрану, транспорт, опслуживање базе, итд., треба до максимума искористити. Према томе, размештај унутар саме базе треба извршити у складу са конкретним условима и ситуацијом, а никако по неком шаблону. Зато треба препустити команди јединице да у датој ситуацији, у границама постојећих норми, доноси у том погледу најцелесходнију одлуку.

*

С обзиром на снаге и средства којима располаже, управа корпусне базе не може у потпуности да обавља своје функције, тако да

због тога произилази низ потешкоћа и неправилности и недовољна одговорност управе за рад базе.

Зато би, по мом мишљењу, управницима дивизиских и корпусних база требало дати далеко већа овлашћења и надлежности него што их сада имају. Наиме, било би правилно да управник базе одговара за правилно функционисање свих јединица и установа у бази како у погледу реда и рада, тако и у погледу извршења налога своје команде за снабдевање јединица. У току маневра су сви налози за дотур материјално-техничких, као и за употребу транспортних средстава, ишли од служби, односно заменика команданта за позадину, у корпусну базу, али директно на јединице и установе на које су се ти налози односили. Међутим, показало се да искључивање управника базе од одговорности за правилно и благовремено извршење задатака свих његових јединица и установа има крупних недостатака и да би у стварној ситуацији могло имати и веома тешке последице. Међутим, било би правилније и логичније да сви налози иду од служби (заменика команданта за позадину) корпуса — дивизије у корпусну — дивизиску базу, директно управнику базе (а не њеним јединицама и установама) и да овај буде не само наредбодавац него и одговорно лице за извршење одговарајућих налога, тако да би и снабдевање било кудикамо боље и ефикасније. Досада је за отпрему материјалних средстава по налозима из корпуса сваки управник — командир одговарао својој служби, а не управнику базе. При томе је било довољно да само један од њих не изврши налог на време, па да закасни читава аутоколона и да ниједна служба, односно складиште не изврши свој задатак.

Ако, на пример, командант аутобатаљона, који за свој рад одговара саобраћајном отсеку корпуса, из било којег разлога не би на време послао наређени број камиона у неко складиште, оно не би могло извршити свој задатак, без обзира на све завршене припреме за утовар и одашиљање материјала. Ово би настало управо због тога што управник базе нема никаквог увида у наређења издата команди аутобатаљона и што су органи корпуса сувише далеко да би могли брзо и ефикасно да интервенишу.

Снабдевање великог броја јединица и установа корпусне базе на маневру било је много озбиљније него што се у почетку мислило. Наиме, требало је да се свакој и најмањој јединици унутар корпусне базе директно издају све потребне количине разноврсног материјала, како је то организациски било регулисано. Међутим, не само да интендантско складиште није могло примити на себе толики број веза — ситних јединица и установа — него тако није могла да ради ниједна од тих установа, пошто не воде одговарајуће књиговодство. Да би се ово питање некако целисходније решило, привремено је оформљена интендантска секција као материјални орган IV степена са задатком да она врши снабдевање свих тих јединица и установа. Ова је секција успешно снабдевала све јединице и установе корпусне базе и олакшала ионако велики посао појединим складиштима, а посебно складишту хране. Оваквим решењем корпусни органи су не само

били ослобођени великог и непотребног броја ситних веза позади другог дела команде (о којима би иначе морали водити сталну бригу), него су и сву своју пажњу могли да оријентишу на материјално-техничко обезбеђење јединица на фронту. Чини ми се да је једна оваква установа у корпусној бази неопходна.

Интендантско складиште у ратним условима има тако обимне и деликатне послове које може успешно да савлађује само уз највеће напоре. Међутим, на маневру се морало ставити у задатак управи овог складишта да руководи пекарском четом, марвеним депоом и одредом за прање рубља (ОПР)¹). С обзиром да управник корпусне базе није имао могућности ни права да руководи било којом јединицом или установом (сем стражарским, возарским и радним јединицама), било је нужно да баш управник интендантског складишта постане одговорни руководилац напред набројаних интендантских, иначе, потпуно самосталних јединица (иако правилима није тако регулисано), јер је интендатури корпуса, услед велике удаљености, било немогуће да њима руководи. Логично, руковођење тим јединицама и установама било је врло слабо и оне, сем пекарске чете, нису скоро ништа ни радиле. Међутим, када би се управа корпусне базе поставила на другу основу и са другим задацима, она би могла сама да ради са свима, па и са јединицама и установама о којима је била реч.

Обезбеђење КБ претставља посебан проблем. Простор који је заузимала КБ на маневру, и поред „збијеног“ распореда, био је толико велики да се постојећим снагама и средствима није могло постићи ни 50% безбедности. Иако неки сматрају да се за обезбеђење може узети људство свих јединица и установа, а не само оних које

¹) О употреби ОПР и о његовом месту у борбеном поретку корпуса једни су мишљења да га треба доделити дивизијама, с тим да оне организују прање за своје јединице док би он то у корпусу радио само за приштапске делове, КБ и ББК, а други сматрају да је боље да остане у КБ и да перу рубље за читав састав корпуса. На маневру се у припремном периоду, до доласка на концентрациску просторију, прање рубља вршило у трупним перионицама, с тим што је војницима дат по један пар чистог рубља да би се пресвукли пре доласка у рејоне прикупљања. Интендантура корпуса је планирала да у корпусном ОПР изврши прање рубља за једну дивизију, самосталне корпусне пукове, приштапске делове, КБ и ББК, а да остале јединице перу рубље свака за себе, односно да га перу сами војници. На овај се начин хтело да испробају могућности одреда за прање рубља, организација прикупљања, повлачења прљавог и дотура чистог рубља, као и ефикасност прања од стране самих војника по јединицама. Међутим, практично се није могла установити оправданост постојећих мишљења нити се остварио предвиђени план. Пошто одред за прање рубља без механичких средстава за прање и сушење практично није у могућности да све то постигне, дат му је задатак да перу само за КБ и ББК, а јединицама је наређено да прање рубља организују преко војника, иако војници немају могућности за загревање воде и његово прокувавање. Зато ОПР треба снабдети механичким средствима за прање и сушење рубља и доделити их свакој дивизији, а можда и пуковима. Прикупљање и повлачење рубља од јединица (пукова и дивизија) до КБ, односно до ОПР, претставља сложен посао и изискује добру организацију, транспортна средства и прилично велики број људи за отпремање чистог и допремање прљавог рубља.

су искључиво за то одређене, ипак се то у пракси не може извести. Истина, то људство се може и мора узети у обзир, али само за одбрану од непосредног напада, када углавном све људство ступа у борбу, тако да ће само најнужнији део остати за обезбеђење материјалних средстава своје јединице — установе. Међутим, то људство се ни у ком случају не може употребљавати за стално обезбеђење објеката у бази (у саставу стража или патрола) тим пре што све људство у КБ обавља велике и напорне радове у току читавих двадесет четири часа, и то са минималним одморима. На маневру се показало да постојећа радна јединица није у могућности да изврши све потребне послове у бази, а да стражарске јединице ни издалека не могу спровести њено потпуно обезбеђење, те их треба повећати.

*

Када је командант корпуса наредио да јединице одмаршују са концентрациске просторије у рејоне прикупљања, органи позадине су имали да решавају тежак проблем, јер се правац дотура знатно одужио. Од КБ до рејона прикупљања било је пуних 80 км, не рачунајући скретање са главног на споредне сеоске путеве. Зато се морало мислити о премештању КБ, да би се тиме бар у извесној мери, скратио ланац дотура.

Када је командант корпуса, на предлог свог заменика за позадину, донео одлуку да се КБ премести у рејон Керестинец — Ступник (секција Самобор) било је мишљења да премештање није требало извршити зато што се саобраћај на путу дотура могао успешно одвијати и што се корпусна база премештањем у рејон Керестинец излаже опасности у случају непријатељског прелаза преко Саве из рејона Дрнек — Велешевац — Суша. Међутим, ови приговори нису били умесни, јер аутоколоне — без обзира што је пут дотура био заиста добар — нису могле ноћу без светла да саобраћају већом брзином од 18—20 км/сат. Осим тога, кишовито време, клизави путеви и слаба видљивост нису дозвољавали моторним возилима да се крећу брзином којом би се иначе могли кретати у нормалним условима. Најзад, не води се довољно рачуна о могућности транспортних средстава да на извесној релацији успешно обављају транспортовање материјала, већ се често врши погрешан прорачун. На пример, ако је дужина пута дотура 40 км, брзина кретања 20 км/сат, ако је за утовар и истовар потребно по 1 сат (а често се узимало и само пола сата) онда се долазило до закључка да би аутоколоне (са својим теретом) извршила ово превозење и вратила се на поновни утовар за 6 сати. Међутим, пракса је показала да би таква рачуница била нереална ако се не би узели у обзир још неки веома важни елементи који знатно утичу на брзину дотура што се веома рељефно одразило и на маневру. Пре свега, јединице и установе којима се врши дотур се такорећи стално премештају, тако да се због тога мењају и дужине ланца дотура и квалитет путева. На пример, дивизиски медицински центри (ДМЦ) су се у току маневра, због лоших путева и отежаног снабдевања, пре-

мештали и по дану, а тако исто и пуковске базе и пуковска превежалишта. Дешава се и то да се у једној колони (чак и у једном камиону) возе материјална средства за две и више јединица и да се повратни транспорт користи за евакуацију рањеника и болесника, непотребних материјалних средстава и тешко рањене и болесне стоке — што, свакако, одужава време транспортовања. Најзад, не треба занемарити чињеницу да је јединице често веома тешко наћи на терену.

Ако би се сви ови елементи узели у обзир, онда се превозење, у горњем примеру, не би могло извршити за време мање од 8 до 10 сати. То значи да се у току једне ноћи може рачунати само са једном а никако са две или чак и три туре, како се то иначе радило на вежбама. А колико би тек времена требало да се изврши дотур на удаљењу од 80 км није потребно посебно наглашавати. Зато је било потребно, ако се желело да се снабдевање јединица правовремено изврши, да се корпусна база премести, да би се тиме пут дотура скратио бар за 30 км. То је, уосталом, и нормалан скок корпусне базе. Далеко би боље било да је КБ премештена ближе Сави. Међутим, то је тада било немогуће, јер се ниједна зграда није могла користити, а сав терен око Саве био је потпуно откривен.

Пошто је команда армије донела, по моме мишљењу, целисходну одлуку за извршење противудара, она је и наредила довођење јединица у рејоне прикупљања. Јер, зар се може замислити да би „плави“ (чак и под претпоставком да нису ништа знали о нашем прикупљању — што је стварно немогуће) и даље форсирано надирали ка југу, а да се за то бар у извесном смислу не осигурају, тим пре што су били задржани упорном одбраном „дрвених“ и што се, вероватно, могла очекивати противофанзива. Најзад, ако би КБ и била угрожена, онда би, такође, биле угрожене и све јединице корпуса које су већ прешле Саву. Зато сам мишљења да у поменутом случају корпусна база у рејону Керестинец није била угрожена од десантних снага „плавих“ из поменутог рејона и да КБ и ББК, нарочито у офанзиви, треба привлачити што је могуће ближе фронту, јер ће оне у том случају моћи успешније да изврше своје задатке.

*

Када су јединице корпуса извршиле покрет из рејона прикупљања у рејоне полазних положаја, командант корпуса је (на предлог свог заменика за позадину) донео одлуку да се формира одељак корпусне базе (ОКБ) и да се истури преко Саве, са задатком да снабдева оне јединице корпуса које ће се у току сутрашњег напада толико удаљити да КБ неће више бити у стању да их редовно снабдева. КБ је имала да и даље врши снабдевање одговарајућих ближних јединица док се потпуно не ослободи (испразни) свих материјално-техничких средстава, а потом да се премести у рејон ОКБ. Тражено је да команда армије врши дотур корпусу до ОКБ, где ће се доцније развити и КБ. Истовремено је наређено да се изврши премештање и

развој ББК северно од Саве, 1.500 м јужно од с. Сесвете, што је завршено до 4.00 истог дана када је отпочео напад.

По наређењу команданта корпуса из КБ издвојен је одговарајући део кадра, радне снаге, материјално-техничких потреба, транспортних средстава, итд. и оформљен ОКБ у рејону Реснички Гај (секција Загреб), што је имало више позитивних резултата.

Прво, утврдило се да се људство КБ и јединица и установа у бази не може никако поделити, јер се не би могао успешно одвијати рад у бази и ОКБ. Поред тога, радне и стражарске јединице у КБ ни онако не могу потпуно задовољити њене потребе и извршити постављене им задатке, а када се од истих снага и средстава формирао и ОКБ, овај се проблем показао у још оштријој форми, иако је правилима предвиђено да се формирање ОКБ врши од дела снага и средстава КБ.

Друго, показало се да је веома корисно да се ОКБ истура не само у страну од КБ на одвојеном правцу, него и унапред када између КБ и јединица постоји нека природна препрека која отежава (или за извесно време и онемогућава) снабдевање јединица, али само под условом да армија врши дотур непосредно до ОКБ. Поред тога, потребно је обезбедити снаге и средства (из команде корпуса или неких других јединица) за рад у ОКБ.

Треће, показало се да управник и јединице и установе ОКБ морају бити одговорни за свој рад само заменику команданта за позадину, односно својим службама, а никако управнику КБ, и то из следећих разлога:

а) управник КБ у систему снабдевања има исте задатке које би добио и управник одељка базе, али за сасвим друге јединице;

б) сви налози за издавање материјално-техничких средстава јединицама које снабдева одељак базе шаљу се овом одељку директно из корпуса;

в) ако би се одељак базе снабдевао из базе претпостављене команде, онда његово пословање нема никакве везе са базом;

г) све јединице и установе ОКБ, одмах по формирању, морају да устроје самостално књиговодство независно од књиговодства које воде јединице и установе у бази.

ОКБ је успешно снабдевао јединице на левом крилу које КБ, због удаљености, није могла благовремено да снабдева. Према томе, одељак базе треба формирати кад год то конкретна ситуација захтева.

Међутим, неки нису схватили улогу ОКБ у оваквој ситуацији и рад КБ, иако су јој били тачно наређени њени будући задаци. У КБ

су остала сва средства осим оних које је собом понео ОКБ, која су релативно мала. Дотур из армиске базе вршио се до ОКБ. Истина, у КБ нису остале велике количине стварних средстава, пошто је гроњених средстава био нестваран — фиктиван. Међутим, одговарајући органи морали су да оперишу са свим тим средствима (била она фиктивна или стварна) и да о њима воде рачуна. Отуда се јављају и нека схватања о складишту погонског материјала. Иако је оно било фиктивно распоређено у КБ око 1 км југозападно од с. Драганић, неки нису могли да схвате зашто оно није ту и стварно развијено. Разлог за ово је био у томе што се тада снабдевање вршило из постојећег мирнодопског сталног складишта погонског материјала. Али, када је извршено премештање КБ, онда је било развијено и складиште погонског материјала са онолико материјално-техничких средстава колико их је било потребно до завршетка маневра и за повратак јединица са маневарске просторије у њихове гарнизоне.

Овакав рад је био неопходан и сасвим нормалан. По мом мишљењу, овако ће се радити и у ратним условима кад год буду каква стална складишта у непосредној близини било које јединице, односно њене базе. Овакав ће рад нарочито долазити до изражаја у одбрани када се предвиђа повлачење по плану претпостављене команде. Гледајући ствари из овакве перспективе, може се закључити да је овај комбиновани начин снабдевања збиља дао одличне резултате и потребна искуства.

*

Болничка база корпуса била је на концентрациској просторији размештена тако развучено да је од једне до друге болнице било по неколико километара, што је отежавало рад њеном управнику, који, практично, није био у могућности да усклади и контролише рад свих својих болница. Заразна болница је била у Зденчини, интерна у Раковом Потоку, болница лаких рањеника у Галгову, а евакопријемник и управник болничке базе у с. Клипча Село (све секције Самобор). Какав је тада утицај могао управник базе да има на рад тих болница? У конкретној ситуацији он и није био управник ББК, пошто му то сам распоред болница није дозвољавао, него само управник евакопријемника. Када се томе дода још и то да је хируршка пољска болница била 5 км северно од Загреба, односно око 30 км од управника ББК, онда се јасно види да ББК није могла извршити свој задатак и да она као целина у оваквој организациској структури не може даље остати, о чему ће касније бити речи.

Сама организација рада, распоред одељења и рад око прегледа и лечења рањеника и болесника у појединим болницама били су на задовољавајућој висини. Истина, број рањеника био је мален, јер јединице нису извршавале дата наређења у погледу евакуације и маркирања рањеника, па се није могла ни испитати могућност пуног рада са постојећим снагама и средствима појединих болница. Ово се нарочито односи на евакопријемник који редовно није имао посла. Њему је од стране армије додељен санитетски воз да би се испитала и његова употреба. Међутим, када су требала да се изврше потребна испитивања рада евакопријемника и евакуације санитетским возом, није било довољно рањеника. Па ипак се успело да се импровизацијом утврди могућност коришћења санитетског воза, нарочито у погледу организације укрцавања и искрцавања рањеника и болесника.

Мишљења сам да су поједине установе ББК углавном извршиле своје задатке. Али, база у целини није могла нити ће убудуће у оваквој организациској форми моћи да извршава постављене задатке, поготово у знатно тежим околностима него што су биле у маневру.

ББК сачињавају разне болнице које су потпуно независне једна од друге у погледу карактера болести које се у њима лече, помоћи која се указује рањеницима, рокова задржавања рањеника и болесника на лечењу и начина премештања. И не само то, него свака од њих може да кочи и онемогућава бржи и ефикаснији рад друге болнице.

Узмимо, на пример, болницу лаких рањеника (БЛР). Да ли је уопште потребно да она буде корпусна установа и у саставу ББК? Она држи пацијента са роком лечења до 30 дана. У данашњим условима ратовања, болничка база, ако је узмемо као целину, морала би да се за то време премести бар 3—4 ако не и више пута, у случају да корпус за све ово време води борбу, у нападу или у маневарској одбрани. А тако често премештање БЛР са свима њеним болесничким лежајима и највероватније истим бројем болесника било би свакако незгодно што би се одразило на здравље пацијената. То је још осетљивије код заразне пољске болнице (ЗПВ), јер се она не би смела премештати са јединицом све дотле док у њој има бар један болесник или све док болеснике не преузме на лечење армиска заразна болница.

Пошто се, за разлику од поменутих болница које траже што дуже задржавање на једном месту, интерна, а нарочито хируршка болница, евакопријемник и санитетска јединица за евакуацију мо-

рају чешће премештати, како би могле бити ближе рањеницима у циљу пружања што ефикасније помоћи, рад на маневру је, по мом мишљењу, показао да држање свих ових болница у једној целини нема свога оправдања. Њих би требало поделити тако да БЛР и ЗПБ буду самосталне а да остале јединице сачињавају ББК, или све јединице и установе болничке базе осамосталити и ставити их под непосредно руководство санитетских органа корпуса. Моје је мишљење да би најбоље решење било да се у корпусу укину БЛР и ЗПБ, а да у њему и даље остану остале јединице и установе садашње болничке базе, с тим да се развијају што је могуће ближе јединицама првих ешелона, на неколико км од линије развоја дивизијских медицинских центара.

На маневру је премештање болничке базе уследило уочи напада. Раније премештање није било потребно, јер болничка база у томе периоду није имала неког хитног посла нити се он могао очекивати пре почетка напада, а у време преласка јединица преко Саве требало је да буде развијена и способна за рад. Командант корпуса је једновремено донео одлуку за напад и премештање ББК. Приликом премештања се утврдило да транспортна средства ни издалека не одговарају потребама ББК. Наиме, ако би се са њом истовремено премештала и КБ и вршило редовно снабдевање, онда би то премештање било доведено у питање, поготово ако би БЛР била оптерећена макар и са 50% свог капацитета.

Сматрам, да је искуство са овога маневра показало, поред осталог, да је потребно да ББК буде што покретљивија и да се развија што ближе линији фронта.